

Elk kind telt

Naar een duurzame oplossing voor
kindertehuizen in ontwikkelingsamenwerking

PerspectieF

ChristenUnie jongeren

CDJA

 sgp»jongeren

Enkele weken geleden publiceerde het Ministerie van Buitenlandse Zaken een baanbrekend onderzoek naar de impact en omvang van Nederlandse vrijwilligersreizen naar (kinder)tehuizen in ontwikkelingslanden. Hoewel vanuit de meeste vrijwilligers dit soort reizen met de beste bedoelingen ondernemen, hebben deze reizen door ongekwalificeerde vrijwilligers een negatief effect op de ontwikkeling van de kwetsbare kinderen die in zulke tehuizen zorg ontvangen. Bovendien houdt dit soort reizen een systeem van tehuiszorg in stand, terwijl wetenschappers keer op keer betogen dat alternatieve, gezinsgerichte vormen van zorg veel beter voor kinderen zijn. Het is goed als Nederland hier gehoor aan geeft door reizen door ongekwalificeerde vrijwilligers naar tehuizen te ontmoedigen, door goede vormen van vrijwilligerswerk te bevorderen en door ontwikkelingslanden te helpen bij de transitie van tehuiszorg naar goede alternatieve vormen van kindercare, zoals de kabinetsreactie op het rapport ook stelt. Dit plan maakt concreet hoe dit zou kunnen en onderstreept de noodzaak om hier niet lang mee te wachten.

Prof. dr. M. van IJzendoorn
Hoogleraar Pedagogiek

'De transitie naar een gezinsomgeving blijkt een van de meest effectieve interventies die we in de pedagogiek, psychologie of psychiatrie aantreffen, met indrukwekkende vooruitgang in lichamelijke, cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling.'

Bron: Van IJzendoorn en Bakermans-Kranenburg, 'Structurele verwaarlozing', *De Pedagoog* (2021, in druk).

Hoe kostbaar is een kind! Maar ook: hoe kwetsbaar. Daarom stellen wij in Nederland hoge eisen aan de zorg voor onze meest kwetsbare kinderen. Zo hebben we tehuizen gesloten en streven wij naar opvang in familiekring of in een pleeggezin, wanneer een kind niet thuis kan opgroeien. Een stabiele, vertrouwde omgeving is namelijk cruciaal voor een kind om gezond op te groeien. En we vragen van werkers in de zorg een passende opleiding en een Verklaring omtrent gedrag (VOG). We moeten er immers niet aan denken dat iemand die niet gekwalificeerd is en geen VOG kan overleggen voor een paar weken of maanden de zorg voor onze meest kwetsbare kinderen op zich neemt! Laat staan als hij of zij onze taal niet spreekt en onze cultuur niet kent... Alleen het beste is goed genoeg voor onze kinderen, want elk kind telt.

Juist omdat wij het beste met kinderen voor hebben, zetten veel Nederlanders zich ook in voor kwetsbare kinderen in het buitenland. Kerken gaan op pad naar Oost-Europa om daar een tehuis te bouwen. Jongeren maken een reis naar landen in Afrika om daar een paar weken in een kindertehuis te helpen. Studenten kiezen ervoor om hun stage in zo'n tehuis te doen.

Want ook die kinderen tellen, toch? Hier stuiten we op een vreemde tegenstrijdigheid. Hadden we net niet namelijk gezegd dat we in de zorg voor kwetsbare kinderen enkel daartoe opgeleide zorgmedewerkers willen? Maar nog een stap verder: willen we niet juist een stabiele gezinsomgeving voor ieder kind? We raken hier aan een complex thema. Onderzoek wijst uit dat kindertehuizen, of zoals ze vaak (onterecht) bekend staan: weeshuizen, helaas een slechte impact hebben op het leven van de kinderen die er opgroeien. Veel van die kinderen ontwikkelen hechtingsproblemen, trauma's en groeistoornissen.

Pieter Dirk Dekker
vicevoorzitter Perspectief

'Kritisch in de spiegel kijken doet soms pijn. Dit geldt zeker voor al die vrijwilligers die op reis gaan om kinderen in tehuizen in ontwikkelingslanden te helpen. Toch moeten wij in de spiegel kijken: helpen wij zo deze kwetsbare kinderen echt? Hoe mooi zou het zijn als wij door deze zelfreflectie betere vormen van zorg gaan steunen!'

Zorg in gezinsverbanden, zoals beschreven in de Richtlijnen voor Alternatieve Zorg van de Verenigde Naties, is een veel beter alternatief. Zolang dat niet voor handen is, is een tehuis echt een aller-, allerlaatste redmiddel. Toch steunen veel Nederlanders weeshuizen in ontwikkelingslanden, bijvoorbeeld in Kenia, Nepal en Indonesië, in plaats van projecten die gezinsgerichte zorg bevorderen. Dit gebeurt met giften, maar ook door het bouwen van nieuwe tehuizen en reizen daarnaartoe.

VN Richtlijnen voor Alternatieve Zorg

In 2009 zijn door de Verenigde Naties **Richtlijnen voor de Alternatieve Zorg aan Kinderen** vastgesteld. Het uitgangspunt van de richtlijnen is dat er zoveel mogelijk moet worden geprobeerd om kinderen bij hun ouders of verzorgers te laten wonen. Slechts wanneer dit niet lukt, moet er een andere, passende oplossing worden geboden, het liefst in een gezinsvervangende omgeving. Deze alternatieve zorg moet voldoen aan een aantal voorwaarden:

- De zorg moet aansluiten bij de ontwikkeling en het belang van het kind. Het kind moet bijvoorbeeld zo dicht mogelijk bij zijn of haar woonplaats worden geplaatst.
- Wanneer het kind wordt gescheiden van ouders of verzorgers dan moet dit, voor zover mogelijk, tijdelijk zijn en voor de kortst mogelijke periode.
- Er moet voldoende aandacht zijn voor continuïteit. Bij een scheiding van ouders of verzorgers moeten broertjes en zusjes bij elkaar blijven, tenzij dat niet in hun belang is.
- De beslissing om een kind alternatieve zorg te bieden, moet in het belang van het kind zijn en deze beslissing moet worden genomen middels een adequate, legitieme procedure waarbij er voor het kind rechtsbijstand beschikbaar moet zijn.
- Het plaatsen van een kind in de alternatieve zorg moet op een zorgvuldige en kindvriendelijke manier worden uitgevoerd. Er moet gespecialiseerd personeel bij betrokken zijn.
- Voor zover dit in het belang van het kind is, moet het contact tussen het geplaatste kind en zijn familie worden bevorderd.
- Het kind moet worden beschermd tegen misbruik, verwaarlozing en elke vorm van exploitatie. Alle jeugdzorginstellingen moeten passende bescherming bieden tegen bijvoorbeeld ontvoering en exploitatie.
- Het gebruik van dwang en geweld is alleen toegestaan indien dit noodzakelijk is voor de veiligheid van het kind of anderen en wanneer dit conform de wet is. De maatregelen mogen alleen worden getroffen op een redelijke en proportionele manier en met respect voor de rechten van het kind.
- Er moet toegang zijn tot een vertrouwenspersoon en een onafhankelijke klachtenprocedure waar kinderen kunnen klagen over hun behandeling of de omstandigheden van hun plaatsing.
- Residentiële instellingen moeten klein zijn en een kindvriendelijke setting bieden.

Harm-Jan Rouwendal
Internationaal Secretaris SGPJ

'Vrijwilligerswerk in weeshuizen mag nooit een doel op zich zijn. Het belang van kinderen moet altijd voorop staan. Daarom is het noodzakelijk om bewustwording over de gevolgen van vrijwilligerswerk in het buitenland te vergroten en waar nodig maatregelen te treffen om kwetsbare kinderen te beschermen.'

Totaal aantal vrijwilligers

Over het totaal aantal vrijwilligers dat jaarlijks vanuit Nederland wordt uitgezonden naar residentiële projecten met kinderen zijn moeilijk harde uitspraken te doen. In de eerste plaats omdat maar een klein deel van de aanbiedende organisaties aan het onderzoek wilde meewerken. Maar vooral omdat veel reizen zonder tussenkomst van commerciële aanbieders worden georganiseerd – met name rechtsreeks via particuliere initiatieven, maar bijvoorbeeld ook reizen door scholen en kerken. Vertegenwoordigers van met name particuliere initiatieven gaven aan dat het aantal vrijwilligers per jaar sterk kan fluctueren. In het ene jaar wordt geen enkele vrijwilliger naar het project gestuurd, in het andere jaar wordt het project bezocht door een schoolklas, waardoor het aantal vrijwilligers kan oplopen tot dertig of meer. (Vgl. p. 37 van het [rapport](#) 'Onderzoek omvang vrijwilligersreizen vanuit Nederland naar residentiële zorginstellingen voor kinderen' van het Ministerie van Buitenlandse Zaken) De schattingen van het Universiteit van Wageningen - Volkskrant onderzoek (7.070 uitreizende vrijwilligers per jaar) en de enquête van het Better Care Network Nederland (39 aanbieders zenden jaarlijks 4.202 vrijwilligers uit) schetsen een beeld van het totale aantal Nederlandse vrijwilligers dat jaarlijks uitreist naar projecten in het buitenland. Deze getallen omvatten verschillende soorten projecten, waaronder residentiële zorgprojecten voor kinderen. In vergelijking met deze eerdere onderzoeken is de voorzichtige schatting van het rapport van het ministerie niet onaannemelijk. Deze komt overeen met de verhouding tussen het totale aantal aanbieders van vrijwilligersreizen (39 reisorganisaties of gespecialiseerde aanbieders en 5.101 particuliere initiatieven) en de aanbieders die specifiek reizen naar residentiële zorginstellingen voor kinderen aanbieden (15 reisorganisaties of gespecialiseerde aanbieders en 1.430 – 1.730 particuliere initiatieven (vgl. p. 42 van het rapport).

Een onderzoek vanuit Buitenlandse Zaken spreekt van ca. 1400-1750 initiatieven die dit soort reizen voor ongekwalificeerde vrijwilligers aanbieden. Als we ervan uitgaan dat de meeste initiatieven jaarlijks een aantal vrijwilligers uitzendt, dan moeten we al gauw denken aan vele duizenden ongekwalificeerde vrijwilligers die per jaar vanuit Nederland zo'n reis ondernemen.

Hiermee is een 'industrie' van vrijwilligersreizen naar tehuizen ontstaan die de schadelijke tehuiszorg mede in stand houdt en soms zelfs aanmoedigt. Vergelijk het met de wijze waarop de vraag naar adoptiekinderen helaas het aanbod van 'beschikbare' kinderen stimuleert. Als er behoefte is aan de mogelijkheid tot vrijwilligerswerk met kwetsbare kinderen in tehuizen, dan stimuleert dit het aanbod van kindertehuizen. Bovendien: waarom zou je als lokale overheid investeren in een dure transitie naar pleegzorg, als vrijwilligers uit het Westen een gratis alternatief regelen? Overigens zijn de tehuizen lang niet altijd geregistreerd bij de (lokale) overheid, waardoor deze kwetsbare kinderen niet goed in beeld komen voor alternatieve zorg.

Zoals net al even benoemd werd, reizen veruit de meeste vrijwilligers met de allerbeste bedoelingen af naar dit kindertehuizen om daar te helpen. Veel kerken steunen dit soort tehuizen vanuit oprechte diaconale en missionaire intenties. Maar hoe goed die intenties ook zijn, we moeten onze ogen niet sluiten voor de negatieve gevolgen waar wetenschappers ons op wijzen. Er is niets mis met vrijwilligerswerk in ontwikkelingslanden als zodanig. Maar dit mag niet ten koste gaan van kwetsbare kinderen; zolang wij als ongekwalificeerde vrijwilligers blijven reizen naar kindertehuizen en daarmee die tehuizen mede in stand houden, betalen de kinderen de prijs voor onze vrijwilligerservaring.

Soms zijn er zelfs kwade bedoelingen in het spel. Zo zijn er gevallen bekend van mensen die veroordeeld zijn voor kindermisbruik, die door het oprichten van een kindertehuis in het buitenland dat misbruik kunnen voortzetten. Wij horen vanuit de sector ook verhalen van mensen uit de prostitutie die vertellen dat zij eerder in een tehuis al hun eer en waardigheid verloren hadden...

In het licht van deze heftige excessen, zou je kunnen denken dat reizen naar kindertehuizen per direct verboden zou moeten worden. Op termijn zou dit inderdaad een oplossing kunnen zijn, mits dit verbod wel ruimte laat aan deskundigen die in het kader van (omvorming naar) gezinsgerichte zorg een meerwaarde hebben. De Wet zorgplicht kinderarbeid lijkt hier ook aanknopingspunten voor te bieden, maar daar zal een rechter zich eerst over moeten buigen. Tot die tijd zullen we het vooral moeten hebben van andere maatregelen. Als wij nu immers de stekker uit de tehuizenindustrie trekken (voor zover wij dat vanuit Nederland kunnen doen), dan betekent dat niet dat er direct een volwassen stelsel van alternatieve, gezinsgerichte zorg klaar staat om de kinderen lokaal op te vangen.

In plaats van een direct totaalverbod, zetten wij in op een palet aan maatregelen dat op verschillende lagen van dit complexe probleem ingrijpt. De Nederlandse overheid kan kindertehuizen en reizen daarnaast niet volledig de wereld uit helpen, maar zij kan er wel alles aan doen om te voorkomen dat zij zelf een rol speelt in het in stand houden ervan. Bovendien kan zij door (internationale) samenwerking de transitie naar alternatieve zorg bevorderen, en door voorlichting goede vormen van vrijwilligerswerk in het buitenland (dus zonder contact van ongekwalficeerde vrijwilligers met kwetsbare kinderen en niet gericht op tehuizen) stimuleren. In dit plan doen wij hier voorstellen toe, op de terreinen van wet- en regelgeving, internationale samenwerking, de sector en de samenleving.

Onze voorstellen werken zo net als een steen in een vijver: met elke set voorstellen ontstaat een grotere rimpeling in het water. Dit stemt overeen met de omvang van de problemen. Bij wet- en regelgeving gaat het om een zeer schadelijk, maar tegelijkertijd relatief kleine groep van misbruikers die wij de pas willen afsnijden. Met de internationale samenwerking wordt de kring in de vijver groter, en richten we ons op de rol die de Nederlandse overheid kan spelen om andere landen te helpen kindertehuizen af te bouwen en over te gaan op andere vormen van zorg. De samenwerking met de sector die vrijwilligersreizen faciliteert, is weer een grotere kring. Het is belangrijk dat de Nederlandse overheid hen helpt om het aanbod van reizen te verbeteren. En de grootste kring is tenslotte de samenleving. Mede door voorlichting zal er een omslag moeten komen in ons denken: willen we kinderen echt helpen, dan stichten we geen tehuizen en reizen we daar niet naartoe. Zo raken we aan alle lagen van de problematiek. Dat is belangrijk, want elk kind telt.

Zedendelinquenten

Helaas blijkt uit cijfers van de Nederlandse politie die noemen dat bij 13 van de 85 veroordelingen van Nederlandse kinderseksuïsten, de toegang tot de kinderen werd verkregen via een residentiële instelling (vgl. p. 20 van het eerder genoemde rapport van het Ministerie van Buitenlandse Zaken). Eerder schreven de Telegraaf en het Parool over casussen in Kenia en Cambodja: [Kenia sluit weeshuis van Nederlandse pedo Hans V.](#) | [Binnenland](#) | [Telegraaf.nl](#) en [Pedofiele Leidse zeilleraar gearresteerd in Cambodja](#) | [Het Parool](#).

Niels Honkoop
Bestuurslid politiek CDJA

‘Wat ons betreft staat het belang van het kind voorop. Alle goede bedoelingen ten spijt, moeten we hier echt een lijn trekken.’

Wet- en regelgeving

Op het terrein van wet- en regelgeving zijn wat ons betreft drie uitgangspunten leidend. Ten eerste moeten organisaties die reizen voor vrijwilligers faciliteren – of ze dat nu op commerciële basis doen, of niet – alles doen wat binnen hun bereik ligt om te voorkomen dat zij het kindermisbruik faciliteren. Ten tweede moeten we waar mogelijk dezelfde strenge eisen stellen aan zorgen voor en werken met (kwetsbare) kinderen in het buitenland, als in Nederland. Ten derde moeten organisaties die toch kindertehuizen steunen, niet langer gesteund worden door de Nederlandse overheid via fiscale voordelen.

Stel ook minimumeisen bij KvK-registratie aan organisaties die buiten Nederland werken met kwetsbare kinderen. Sinds maart 2018 heeft de Kamer van Koophandel (KvK) verplicht gesteld dat iedereen die woont of werkt op een plek waar kinderen worden opgevangen, zich dient in te schrijven in het Personenregister Kinderopvang. Daarvoor is een actuele, geldige VOG nodig die is afgegeven met screeningsprofiel 84 (zorgdragen voor minderjarigen) of 86 (werkzaam in de kinderopvang). Maar voor mensen die via bemiddelingsorganisaties in het buitenland in een kinderopvang of kindertehuis gaan werken geldt dat niet. Ook hoeven oprichters en bestuursleden van stichtingen die in Nederland worden opgezet om een opvanghuis/kindertehuis in het buitenland te financieren zich niet te laten registreren in het Personenregister Kinderopvang. Dezelfde minimumeisen zouden moeten gelden voor Nederlandse organisaties die zorg aanbieden aan kinderen in het buitenland als voor organisaties die zorg aanbieden in Nederland.

Celine Verheijen
Defence for Children

‘Regelgeving die voor de opvang van kinderen in Nederland geldt, moet ook gelden voor de opvang van kinderen in het buitenland die vanuit Nederland georganiseerd wordt. Kwaliteit van zorg en veiligheidswaarborgen zijn tenslotte met een reden ingevoerd. Kinderen in het buitenland hebben net zo goed behoefte aan en recht op kwalitatief goede en veilige zorg.’

Verklaring Omtrent Gedrag (VOG)

Als je in Nederland met kinderen werkt, dien je een VOG te kunnen overleggen. Zo kunnen organisaties erop toezien dat hun medewerkers geen verleden van misbruik of ander wangedrag hebben. Wij zien niet in waarom dit bij (vrijwilligers)werk met kinderen vanuit Nederland in het buitenland anders zou moeten zijn. Daarom zou het goed zijn als in de minimumeisen en kwaliteitsstandaarden voor organisaties die vrijwilliger zenden bij KvK-registratie en het aanvragen van een ANBI-status een VOG-verplichting wordt opgenomen. Veel particuliere initiatieven, zoals kerken, zullen hiertoe gebruik kunnen maken van de ‘Regeling gratis VOG’.

Patricia Nieuwenhuizen
Better Care Network Nederland

‘Het is tijd dat de politiek een wettelijke ondergrens gaat stellen aan dit soort tehuizen en reizen. Bijvoorbeeld door stichtingen die dit systeem in stand houden geen belastingvoordeel meer te geven, en door een verklaring omtrent gedrag te eisen van vrijwilligers die met kinderen gaan werken.’

Een wettelijke verplichting

Het is een complexe discussie in hoeverre Nederlandse initiatieven wettelijk verantwoordelijk zijn voor schadelijke effecten van hun werk op kinderen in ontwikkelingslanden. Zolang het gaat om commerciële reisaanbieders, dan is die wettelijke verantwoordelijkheid mogelijk al geborgd in de Wet Zorgplicht Kinderarbeid. Aangezien de vrijwilligers niets komen 'brengen' (ze zijn immers ongekwalificeerd), komen zij iets halen bij een tehuis, namelijk de ervaring van het helpen van kwetsbare kinderen. Zo bezien verlenen deze kinderen de vrijwilliger een dienst en dit wordt door sommigen beschouwd als kinderarbeid. De reisaanbieder zou zo bezien wettelijk verplicht zijn om te stoppen met dit soort reizen, om zo kinderarbeid tegen te gaan. Of de Wet Zorgplicht Kinderarbeid zo moet worden uitgelegd, is nog niet duidelijk. Onderzocht zal moeten worden of een aanvullende juridische basis voor de beleidsvoorstellen die gedaan worden nodig is.

Hopelijk kan bijvoorbeeld, in samenwerking met Europol of Interpol, gekomen worden tot een internationaal VOG-systeem. Onderzocht zal worden op welke wijze relevante gegevens, totdat er een toereikend grensoverschrijdend VOG-systeem is, met doellanden gedeeld kunnen worden om misbruik te voorkomen.

Arjen Klein
SGPJ

'Met goede bedoelingen kunnen (onbedoeld) negatieve effecten gepaard gaan. Het is daarom in het belang van de ontwikkelingslanden, de vrijwilligers, maar bovenal de kinderen om problemen op dit gebied aan te pakken. Concrete bepalingen in Nederlandse wet- en regelgeving kunnen hiervoor aanknopingspunten bieden'

Verbind kwaliteitsstandaarden voor kindercare aan de voorwaarden voor een ANBI-status. Initiatieven met een ANBI-status worden fiscaal bevoordeeld. Momenteel vallen daar dus ook initiatieven onder die kindertehuizen steunen en vrijwilligers daarnaartoe uitzenden, waardoor de overheid indirect deze industrie mede in stand houdt. Dit moet voorkomen worden. Een ANBI-status wordt normaal gesproken alleen verleend aan initiatieven die het 'algemeen nut' dienen. Uit onderzoek blijkt dat kindertehuizen en vrijwilligersreizen daarnaartoe dit algemeen belang niet dienen, omdat ze schadelijk zijn voor de kinderen die in deze instituten verblijven. Daarom komen organisaties die tehuizen voor kinderen faciliteren of via vrijwilligersreizen in stand houden, niet langer in aanmerking voor een ANBI-status. Organisaties die op een verantwoorde manier zorg verlenen onder kinderen, kunnen wel in aanmerking komen voor een ANBI-status, mits zij in hun beleidsplan laten zien hoe zij invulling geven aan de Richtlijnen voor Alternatieve Zorg van de Verenigde Naties.

Investeer in internationale kennisdeling rondom zedendelinquenten. Zelfs met stevige kwaliteitseisen hierboven voorgesteld, kunnen mensen met kwade bedoelingen afreizen naar tehuizen. Het Ministerie van Justitie en Veiligheid doet al langer onderzoek naar maatregelen tegen veroordeelde reizende zedendelinquenten. Om misbruik via tehuizen tegen te gaan, moedigen wij dit onderzoek aan.

Lianne van der Steeg
PerspectieF

'Om het risico op misstanden te verkleinen zou het goed zijn een VOG te vragen aan vrijwilligers. Dat is ook voor jongeren een kleine moeite en creëert bewustzijn dat je niet zomaar aan de slag gaat als vrijwilliger maar echt verantwoordelijkheid hebt.'

Internationale samenwerking

Nederlanders die in het buitenland aan de slag gaan als vrijwilliger in een tehuis: dit is per definitie een internationale kwestie, een complex systeem waarbij tehuizen om tal van redenen in stand worden gehouden. In de inleiding noemden wij al de wijze waarop de vraag naar positieve hulpervaringen met kinderen het aanbod van tehuizen stimuleert, soms zelfs in heel directe zin doordat vrijwilligers besluiten een nieuw tehuis te bouwen. En denk aan de economische redenen die soms doorslaggevend kunnen zijn voor ouders om hun kind weg te geven aan een tehuis (ca. 80% van de kinderen in weeshuizen zijn niet echt wees – al zijn ze zeker sociaal verweesd). Maar denk ook aan de positieve wens om van tehuiszorg over te gaan op familiegerichte zorg. Willen we op al deze elementen stappen vooruit zetten, dan kan dat alleen maar in nauwe samenwerking met de landen waar de tehuizen staan.

Pak grondoorzaken van institutionalisering aan. Ouders geven hun kinderen niet zomaar weg. Hier liggen regelmatig economische redenen aan ten grondslag, bijvoorbeeld onvoldoende inkomen om alle kinderen te voeden. Daarom wordt gericht geïnvesteerd in economische projecten die armoede structureel willen tegengaan in gebieden waar veel sprake is van institutionele kinderopvang. Daarnaast worden programma's die verantwoord ouderschap bevorderen gestimuleerd, zoals opvoedingsondersteuning en goede dagopvang voor kinderen.

Johanna Kramer
kandidaat ChristenUnie

'Van in een familiale omgeving opgroeien komt een kind beter tot zijn recht. Investeren in goede alternatieve zorg is noodzaak. Ook wees- en kwetsbare kinderen moeten in een gezinsomgeving kunnen opgroeien. Elk kind telt.'

Tiny Biewenga
Red een Kind

'Ik geloof echt dat economische interventies in ontwikkelingssamenwerking helpen. Daarmee haal je grondoorzaken van armoede weg, waardoor de drempel lager wordt voor ouders om hun kind zelf te voeden en op te voeden. Een kind weggeven doe je namelijk niet zomaar.'

Deel expertise op het vlak van familiegerichte zorg. Kinderen in tehuizen zijn er niet mee geholpen als die tehuizen nu van de een op de andere dag worden opgeheven. In veel situaties is immers nog onvoldoende alternatieve zorg voor deze kwetsbare kinderen voorhanden. Via bilaterale contacten zal Nederland inzetten op het delen van relevante kennis, bijvoorbeeld aangaande de implementatie van de VN Richtlijnen voor Alternatieve Zorg en het opzetten van goede structuren voor pleegzorg en sociale vangnetten voor kinderen die buiten de boot dreigen te vallen. Nederland loopt met de huidige aandacht voor de transitie van institutionele zorg naar alternatieve zorg en de risico's van vrijwilligersreizen naar tehuizen voorop, en kan op dit vlak dus bij uitstek een voortrekkersrol vervullen.

Adelinde van der Haar
SGP-Jongeren

'Het is onze Bijbelse plicht om naar kinderen om te zien, in het bijzonder naar wezen. Het klimaat van orde, rust en reinheid, dat wij onze kinderen het liefst bieden, is ook van groot belang voor kinderen en wezen in het buitenland. Het is dan ook onze plicht om daarin zorgvuldig te zijn.'

Help de weeshuisgeneratie om hun ervaringen in te brengen in het publieke debat. Er groeit momenteel een hele generatie jongeren op in tehuizen. Als ervaringsdeskundigen kunnen zij de best denkbare ambassadeurs van de-institutionalisering zijn. Tegelijkertijd is het gezien hun achtergrond in een tehuis niet vanzelfsprekend dat zij zich toegerust voelen tot het zich mengen in het publieke debat. Nederland stimuleert projecten die hen hierbij helpen, om zo te werken aan een breed gedragen politiek van de-institutionalisering.

Sector

De wet- en regelgeving zoals die hierboven is voorgesteld, zal een enorme stap zijn richting een situatie waarin organisaties niet langer schadelijke vrijwilligersreizen aanbieden, namelijk reizen van ongekwalificeerde vrijwilligers naar kindertehuizen. Toch laat zich niet alles reguleren. Bovendien kan een echte cultuuromslag in hoe wij denken over vrijwilligerswerk in het buitenland niet simpelweg van bovenaf worden opgelegd. Het is belangrijk dat de sector die vrijwilligersreizen aanbiedt ook zelf kritisch in de spiegel gaat kijken.

Care Leavers Community

Het zijn de jongeren uit de tehuizen zelf die hun stem willen laten horen in het publieke debat. Een aantal hebben zich verenigd in de internationale [Care Leavers Community](#). In een gezamenlijke verklaring uit 2020 identificeren zij een hele reeks problemen in huidige tehuiszorg en doen zij aanbevelingen om deze problemen op te lossen. Zo ook met betrekking tot hun eigen participatie: 'Gap 9: Care Leavers have a lot of potential and can become resources to the system if their potential is fully explored and utilized through effective and meaningful participation. Recommendation 9: They should be included in decision making on local, regional, national and international levels especially when it comes to the following topics: peer groups, advocacy with authorities and public campaigns.'

Steun de ontwikkeling van een keurmerk. Veruit de meeste vrijwilligers die via een organisatie op reis gaan, doen dat met goede bedoelingen. Zij willen niet dat hun werk schade toebrengt aan de kinderen die ze juist willen helpen. Daarom is het belangrijk dat de sector hen helpt om die reis te kiezen die daadwerkelijk opbouwt, in plaats van afbreekt. Een keurmerk kan hierbij goed helpen. Daarom gaat de Nederlandse overheid in gesprek met de sector om tot een dergelijk keurmerk voor goede vrijwilligersreizen te komen, in aansluiting bij het initiatief *Volunteer Correct*.

Theunis Sjoerd Elzinga
World Servants

Biedt een platform aan goede vormen van vrijwilligerswerk in ontwikkelingslanden. Om te voorkomen dat de huidige politieke aandacht onbedoeld en onnodig ten koste gaat van goede vormen van vrijwilligerswerk in ontwikkelingslanden, zal de overheid een campagne lanceren die dergelijke goede vormen meer bekendheid geeft. Zolang vrijwilligersreizen immers niet naar tehuisen gaan en geen contact met kwetsbare kinderen faciliteren, kunnen ze enorm waardevol zijn, zowel voor de ontvangende landen als de vrijwilligers zelf. Daarom is het belangrijk om organisaties die goede initiatieven ont-plooiën een steuntje in de rug te geven.

'We zouden graag willen dat potentiële vrijwilligers heel bewust gaan kijken naar waar ze zich kunnen inzetten. Dat gebeurt steeds meer, maar nog lang niet genoeg. En daar ligt een verantwoordelijkheid voor de organisaties zelf om de goede verhalen aan de grote klok te hangen.'

Volunteer Correct

Volunteer Correct is een samenwerkingsverband van organisaties die vrijwilligers uitzenden naar ontwikkelingslanden en dat op een verantwoorde wijze willen doen, zoals *World Servants* en *Edukans*. Ze hebben uitgebreide richtlijnen voor goed vrijwilligerswerk ontwikkeld. Wat hen betreft is verantwoord vrijwilligerswerk aan de volgende kenmerken te herkennen:

- De relatie tussen de vrijwilliger en de lokale bevolking is gelijkwaardig. Jij leert net zoveel van hen als zij van jou. Op die manier leidt jouw vrijwilligerswerk tot een interculturele ervaring die voor iedereen mooi, leerzaam en nuttig is;
- Jouw vrijwilligerswerk is altijd een aanvulling op het werk van betaalde krachten. Je werkt ondersteunend en neemt nooit taken over. Zo kun je als vrijwilliger iets positief toevoegen en voorkom je dat er een 'gat' ontstaat als jij weer vertrekt. Of dat je als vrijwilliger ongewild een baan inpikt: werk verricht dat ook een lokale kracht had kunnen doen;
- Je werkt niet in weeshuizen, maar je helpt bij projecten die zich richten op kinderen die thuis wonen. Zo voorkom je 'weeshuistoerisme';
- De belangen en behoeften van de lokale bevolking staan centraal. Dit geldt ook voor vrijwilligerswerk met dieren. Het welzijn van de dieren staat altijd voorop;
- Van tevoren is duidelijk wat jij betaalt en wat je hiervoor krijgt. Vrijwilligerswerk in het buitenland is nooit gratis. Je betaalt onder andere voor je reis en verblijf, maar ook voor de begeleiding. De financiering van het vrijwilligerswerk moet 100% transparant zijn;
- Je wordt voorafgaand, tijdens en na afloop van je vrijwilligerswerk goed begeleid. Zo voorkom je bijvoorbeeld dat je werk doet waarvoor je niet bent opgeleid.

Samenleving

Veel mensen zijn zich niet bewust van de mogelijke negatieve impact van vrijwilligerswerk met kwetsbare kinderen in ontwikkelingslanden. Omdat veruit de meeste van goede wil zijn, zal goede voorlichting hen kunnen helpen om te kiezen voor vrijwilligerswerk dat écht bijdraagt. Hiermee wordt het palet aan maatregelen compleet, want betere voorlichting zal in het bijzonder particuliere initiatieven, die met wet- en regelgeving, internationale samenwerking en via de sector maar beperkt te bereiken zijn, helpen om hun werk te verbeteren.

Maak mensen bewust van de gevolgen van ongekwalificeerd vrijwilligerswerk met kinderen. Ongekwalificeerd vrijwilligerswerk met kinderen houdt systemen van tehuiszorg mede in stand. Zo draagt het direct en indirect bij aan tal van problemen, van hechtingsproblematieken tot groeistoornissen. Veel mensen hebben hier geen weet van en zullen voor andere vormen van vrijwilligerswerk kiezen zodra zij hier goed over geïnformeerd zijn. De Nederlandse overheid dient daarom te voorzien in (een financiële bijdrage aan) goede voorlichtingscampagnes om zo ongekwalificeerd vrijwilligerswerk met kinderen tegen te gaan en zich stevig uit te spreken tegen vrijwilligerswerk, stages en toeristische bezoeken aan tehuizen.

Creëer een centraal aanspreekpunt voor vragen. Niet alleen burgers, maar ook ambtenaren binnen de Nederlandse overheid zijn vaak niet goed geïnformeerd als het gaat om deze problematiek en kinderrechten in het algemeen. Daarom komt er op het ministerie van Buitenlandse Zaken, in nauwe samenwerking met het ministerie van Justitie en Veiligheid, een centraal aanspreekpunt voor vragen rondom dit thema, dat zich inspant voor de bescherming van kinderrechten binnen het beleid binnen Nederland, Europa en de VN. Daarnaast ziet deze portefeuillehouder erop toe dat bestaande en nieuwe overheidsprogramma's geen afbreuk doen aan kinderen en hun rechten, maar hen juist beschermen en hun gezonde ontwikkeling stimuleren.

Wouter Jan de Graaf
Perspectief

'Op dat moment had ik er niet veel verder over nagedacht dan dat ik het gaaf vind. Ik kon helpen, dus waarom niet?'

Reisadviezen

Sommige ambassades werken gelukkig al aan bewustwording rondom vrijwilligerswerk in tehuizen en reizen daarnaartoe. Zo **tip**t de ambassade in Nepal reizigers om daar geen weeshuizen te bezoeken: 'De Nederlandse overheid ontmoedigt vrijwilligerswerk in weeshuizen, vooral kortdurend vrijwilligerswerk in weeshuizen door niet-gekwalificeerde vrijwilligers.'

Daphne Steenberg
kandidaat ChristenUnie

'Mijn 17-jarige ik stond niet stil bij de eventuele negatieve impact die mijn vrijwilligersreis kon hebben.'